

مقدمه‌ای بر حکمت سیاسی متعالیه

چهارمین شماره مجله «ابوالحسن حسینی»

مجله «ابوالحسن حسینی» در سال ۱۳۸۷، شماره چهارم را منتشر کرد.

این شماره شامل مقالات و گفتاوردهای زیر است:

- گفتاوردهای «ابوالحسن حسینی»
- گفتاوردهای «ابوالحسن حسینی»
- گفتاوردهای «ابوالحسن حسینی»
- گفتاوردهای «ابوالحسن حسینی»
- گفتاوردهای «ابوالحسن حسینی»
- گفتاوردهای «ابوالحسن حسینی»
- گفتاوردهای «ابوالحسن حسینی»
- گفتاوردهای «ابوالحسن حسینی»

این مجله در سال ۱۳۸۷، شماره چهارم را منتشر کرد.

این مجله در سال ۱۳۸۷، شماره چهارم را منتشر کرد.

این مجله در سال ۱۳۸۷، شماره چهارم را منتشر کرد.

این مجله در سال ۱۳۸۷، شماره چهارم را منتشر کرد.

این مجله در سال ۱۳۸۷، شماره چهارم را منتشر کرد.

این مجله در سال ۱۳۸۷، شماره چهارم را منتشر کرد.

این مجله در سال ۱۳۸۷، شماره چهارم را منتشر کرد.

این مجله در سال ۱۳۸۷، شماره چهارم را منتشر کرد.

این مجله در سال ۱۳۸۷، شماره چهارم را منتشر کرد.

این مجله در سال ۱۳۸۷، شماره چهارم را منتشر کرد.

این مجله در سال ۱۳۸۷، شماره چهارم را منتشر کرد.

مقدمه‌ای بر حکمت سیاسی متعالیه

ابوالحسن حسینی

- ناشر: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
- معاونت پژوهشی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
- تهیه: پژوهشگاه علوم و اندیشه سیاسی
- ویراستار: رضا نجف‌زاده
- چاپ: باقری
- چاپ اول: تابستان ۱۳۸۹
- شمارگان: ۱۲۰۰ نسخه
- قیمت: ۲۵۰۰ تومان
- عنوان: ۱۳۷؛ مسلسل: ۲۲۵

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

نشانی: قم، خیابان شهداء (صفائیة)، کوچه آمار، پلاک ۲۲
تلفن و دورنگار: ۷۸۲۲۸۲۳. بخش: قم ۷۸۲۲۸۲۳ تهران ۵-۳۰۳-۸۸۹۴
ص. پ: ۳۷۱۸۵/۲۸۵۸، کدپستی: ۱۶۴۴۹-۳۷۱۵۶

وب سایت: www.isca.ac.ir

پست الکترونیک: nashr@isca.ac.ir

حسینی، ابوالحسن، ۱۳۲۸ -

مقدمه‌ای بر حکمت سیاسی متعالیه / ابوالحسن حسینی؛ تهیه پژوهشگاه علوم و اندیشه سیاسی - قم: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، معاونت پژوهشی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۹. * ۱۶۰ ص.

ISBN: 978-600-5570-65-6

۲۵۰۰۰ ریال

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه، ص [۱۴۷] - ۱۵۰، همچنین بصورت زیرنویس.

۱. حکمت متعالیه. ۲. صدرالدین شیرازی، محمدبن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ ق. - سیاست و حکومت. ۳. اسلام و سیاست. ۴. اسلام و دولت. ۵. فلسفه اسلامی. الف. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. معاونت پژوهشی. پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی. پژوهشگاه علوم و اندیشه سیاسی. ب. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. معاونت پژوهشی. پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی. ج. عنوان.

۱۸۹/۱

م ۵/ ج ۲۸/ BBR

[م ۵/ ج ۱۱۱۲/ BBR]

فهرست

سخن پژوهشکده.....	۹
مقدمه.....	۱۳
فصل اول: الزامات معرفتی ورود حکمت متعالیه به عرصه سیاست پژوهی.....	۱۸
۱. تعریف حکمت متعالیه.....	۱۸
۲. بازپژوهی جایگاه شریعت در حکمت متعالیه.....	۲۲
۳. رابطه حکمت نظری و حکمت عملی متعالیه.....	۲۹
۴. بازتعریف فکر.....	۳۰
۵. اصول اساسی حکمت متعالیه.....	۳۴
۶. مبادی هستی‌شناختی حکمت سیاسی متعالیه.....	۳۵
۷. مبادی معرفت‌شناختی حکمت سیاسی متعالیه.....	۴۷
۸. مبادی انسان‌شناختی حکمت سیاسی متعالیه.....	۵۳
الف) لزوم بازپژوهی انسان‌شناسی متعالیه.....	۵۳
ب) ویژگی‌های جنبه‌های فردی انسان.....	۵۴
۱) فطرت‌مندی انسان.....	۵۴
۲) اختیار انسان.....	۵۸

۶۳	ج) جامعه انسانی
۶۳	۱) طبع اجتماعی انسان
۶۶	۲) هویت جامعه انسانی
۷۱	۳) نیاز جامعه انسانی به تدبیر ارادی
۷۴	فصل دوم: ارزش‌شناسی متعالیه
۷۴	۱. مفهوم ارزش
۷۴	۲. حسن و قبح براساس مبانی حکمت متعالیه
۸۲	فصل سوم: ویژگی‌های عمومی حکمت سیاسی متعالیه
۸۲	۱. موضوع، هدف و تعریف حکمت سیاسی متعالیه
۸۵	۲. میادنی تضدیقی حکمت سیاسی متعالیه
۸۶	۳. رابطه دین و سیاست در حکمت سیاسی متعالیه
۸۸	فصل چهارم: مفاهیم و گزاره‌های حکمت سیاسی متعالیه
۸۸	۱. گونه‌شناسی مفاهیم حکمت سیاسی متعالیه
۹۸	۲. گونه‌شناسی گزاره‌های حکمت سیاسی متعالیه
۱۰۱	فصل پنجم: عقلانیت سیاسی متعالیه
۱۰۱	۱. مسئله عقلانیت سیاسی متعالیه
۱۰۲	۲. عقلانیت معرفت‌شناختی - سیاسی متعالیه
۱۰۳	۳. عقلانیت معناشناختی - سیاسی متعالیه
۱۰۵	۴. عقلانیت اخلاقی - سیاسی متعالیه
۱۰۵	۵. عقلانیت ابزاری - سیاسی متعالیه

فصل ششم: اسباب معرفتی حکمت سیاسی متعالیه	۱۰۷
۱. عقل	۱۰۷
الف) جای گاه عقل در حکمت متعالیه	۱۰۷
ب) جای گاه عقل در حکمت عقلی متعالیه	۱۰۸
۱) عقل به منزله عامل شناسای ارزش های پایه	۱۰۸
۲) عقل به منزله عامل شناسای نیازهای ویژه انسانی	۱۱۴
۳) عقل به منزله عامل فرآیند اعتبار	۱۱۵
۲. وحی	۱۱۶
الف) وحی به منزله مقوم عقلانیت معرفت شناختی	۱۱۶
ب) وحی به منزله مقوم عقلانیت معناشناختی	۱۱۷
ج) وحی به منزله مقوم عقلانیت اخلاقی	۱۱۹
د) وحی به منزله مقوم عقلانیت ابزار	۱۲۰
۳. حس و تجربه	۱۲۱
نتیجه گیری	۱۲۶
پوست	۱۲۷
طرح جامع حکمت سیاسی متعالیه	۱۲۷
منابع	۱۴۷
نمایه ها	۱۵۱
آیات	۱۵۳
اصطلاحات	۱۵۴
اعلام	۱۵۹

سخن پژوهشکده

پیروزی انقلاب اسلامی و شکل‌گیری نظام جمهوری اسلامی ایران نویدبخش حضور فعال دین در عرصه‌های سیاسی - اجتماعی بود. این ایده در سطح ملی ترسیم‌کننده هویت دینی - ملی و حیات سیاسی - اجتماعی ایرانیان، و در سطح فراملی تبیین‌کننده ضرورت بازسازی تمدن اسلامی و اعاده هویت و عزت مسلمانان در دوران معاصر بود. ترسیم هویت دینی - ملی و تلاش برای بازسازی تمدن اسلامی، پرسش‌ها و معضلاتی جدید را در دو سطح مذکور به وجود آورد که تا این زمان منابع دینی و دین‌داران در عرصه علوم و مراکز علمی با آن به‌طور جدی مواجه نشده بودند. پاسخ‌گویی به این پرسش‌ها و معضلات، بی‌تردید نیازمند بازنگری در مبانی و بینش حاکم بر علوم انسانی و اجتماعی رایج، در کنار بازگشتی روش‌مند و نقادانه به سنت فکری است. این بازنگری ضمن فراهم ساختن زمینه‌های لازم برای بهره‌گیری از توانمندی‌های سنت و دانش سنتی، امکان استفاده از ظرفیت‌ها و قابلیت‌های علوم جدید در دوران معاصر را به ارمغان می‌آورد. بنابراین، وظایف مراکز علمی و پژوهشی در جمهوری اسلامی بسی سنگین است. این مراکز از سویی رسالت پاسخ‌گویی به پرسش‌ها و معضلات فکری را بر عهده دارند، و از سوی دیگر، می‌بایست به فرهنگ‌سازی و تولید اندیشه به منزله عناصر و لوازم اصلی احیای تمدن اسلامی اولویت دهند.

پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی نیز با تلاش در جهت پاسخ‌گویی به پرسش‌ها و معضلات فکری مربوط به حوزه پژوهشی خود، و با فراهم ساختن زمینه‌های لازم برای بازتولید فرهنگ سیاسی-دینی و ارائه دانش سیاسی مبتنی بر منابع اسلامی، هویت‌شناسی و هویت‌سازی در زمینه‌های فلسفه سیاسی، فقه سیاسی و علوم سیاسی را به‌منزله مهم‌ترین اهداف خود دنبال می‌کند. این پژوهشکده با فراهم کردن زمینه‌های رشد نیروی انسانی در عرصه پژوهش‌های سیاسی با روی‌کردهای فلسفی، فقهی و علمی، تلاش می‌کند در جهت عزم و اراده ملی برای احیای تمدن اسلامی گام بردارد.

کتاب حاضر تحقیق مستقلی است که در قالب پروژه کلان حکمت سیاسی متعالیه با مدیریت آقای شریف لک‌زایی از سال ۱۳۸۴ در این پژوهشکده اجرا می‌شود. این پروژه کلان با هدف تبیین ظرفیت‌های فلسفه متعالیه برای ورود به حوزه حیات اجتماعی و سیاسی و معرفی توان‌مندی فلسفه سیاسی اسلامی طراحی شده و در سطوح و شیوه‌های متنوع علمی در حال انجام است. برگزاری نشست‌ها و انجام پروژه‌های مستقل پژوهشی با همکاری پژوهش‌گران برجسته حوزه اندیشه و فلسفه سیاسی، برخی از قالب‌هایی است که برای تحقق هدف یاد شده تاکنون مورد توجه قرار گرفته است. مباحث این کتاب بخشی از آثاری است که به همایش «سیاست متعالیه از منظر حکمت متعالیه» ارائه شده است. همایش مذکور با سخنرانی حکیم و فقیه متأله، حضرت آیه‌الله جوادی آملی، در سوم بهمن ۱۳۸۷ برگزار شد. عناوین و موضوعاتی که در کمیته علمی همایش به تصویب رسیده و به‌صورت عمومی اعلام شده، در چهار محور به شرح زیر است: کلیات: با موضوعاتی چون جای‌گاه حکمت متعالیه در اندیشه سیاسی اسلامی، الزامات ورود حکمت متعالیه به عرصه سیاست، قبض و بسط اندیشه

(به‌ویژه صدر المتألهین و امام خمینی) از منظر اندیشه سیاسی.

مفاهیم: با موضوعاتی چون انسان‌شناسی در حکمت متعالیه، نبی‌شناسی در حکمت متعالیه، امامت و ولایت در حکمت متعالیه، آزادی و اختیار در حکمت متعالیه، تحلیل فلسفی مشروعیت در حکمت متعالیه، تحلیل فلسفی عدالت در حکمت متعالیه، تحلیل فلسفی قدرت در حکمت متعالیه، و تحلیل فلسفی امنیت در حکمت متعالیه.

مناسبات: با موضوعاتی چون رابطه کلام سیاسی با فلسفه سیاسی در حکمت متعالیه، نسبت اخلاق و سیاست در حکمت متعالیه، رابطه سیاست و شریعت در حکمت متعالیه، فلسفه سیاسی متعالیه و فلسفه‌های سیاسی جدید، و بررسی تطبیقی حکمت متعالیه، حکمت مشاء و حکمت اشراق از منظر فلسفه سیاسی.

تاریخ اندیشه: با موضوعاتی چون شیوه تعامل صدر المتألهین با حکام صفوی، مقام صدر المتألهین در تاریخ فلسفه سیاسی اسلامی، تأثیر حکمت متعالیه بر اندیشه سیاسی متفکران مسلمان معاصر، و پیروان حکمت متعالیه و نقش آنان در تحولات سیاسی و اجتماعی معاصر به‌ویژه نهضت مشروطه و انقلاب اسلامی.

اثر حاضر محصول تلاش فکری پژوهش‌گر فرهیخته آقای ابوالحسن حسینی است که با هدف ارائه دورنمای مناسبی از کلیات حکمت سیاسی متعالیه به مثابه مکاتبی نوظهور در عرصه معرفت سیاسی، که در چند سال اخیر برخی از فرهیختگان تلاش کرده‌اند آن را به دانش پژوهان سیاست و فلسفه سیاسی معرفی کنند، نوشته شده است.

بی‌تردید اجرای این پژوهش و غنای علمی آن مدیون تلاش‌های ارزنده مدیر محترم پروژه کلان حکمت سیاسی متعالیه، آقای شریف لک‌زایی، اعضای کمیته علمی همایش، به‌ویژه ارزیابان محترم آقایان دکتر منصور میراحمدی، محمد پزشکی و احمد رضا یزدانی مقدم، مدیر محترم امور پژوهشی آقای رجیبعلی

اسفندیار، کارشناس محترم گروه فلسفه سیاسی آقای محمد سلمان و نیز همکار اجرایی همایش سیاست متعالیه از منظر حکمت متعالیه آقای پرویز کاظمی، است که از زحمات و تلاش‌های آنان قدردانی به عمل آید.

پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی در راستای ترویج علم و دانش، آثار خود را در اختیار جامعه علمی قرار داده، پیشاپیش از انتقادهای و پیشنهادهاى علمى همه استادان، صاحب‌نظران و پژوهش‌گران محترم استقبال می‌کند. امیدواریم این فعالیت‌ها موجبات رشد و پویایی فرهنگ سیاسی - دینی و زمینه‌های گسترش اندیشه سیاسی اسلام را فراهم سازد.

دکتر نجف لک‌زایی

مدیر پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی

و دبیر همایش سیاست متعالیه از منظر حکمت متعالیه